

compromis gesloten was, kwam óók in botsing met een Commissaris en ook hier speelde de actrice met het grootste (sexuele) prestige een structurerende rol, namelijk Mietje de Bruijn. Zij had zich proberen in te dekken tegen 'Heeren'-streken. Op 1 maart 1776 eiste ze dat in haar contract de clausule zou worden opgenomen, dat ze nooit 'eenige dienst als gevolg, non in een klooster enz. zoude moeten verrichten, hetwelk te laag voor haar ware'.⁴²⁾ Toen zij directrice werd, ruimde Corver het veld (als Bayard, in *Gaston en Bayard* van De Belloy). Van Spaan was toen al door zijn collega's Commissarissen gedesavouéerd om aan Corvers wensen tegemoet te komen. De heren begonnen misschien in te zien dat het houden van 'tooneellisten' iets anders was dan het houden van een ménagerie.

Hierboven is opgemerkt dat het bij deze vormen van conflict weliswaar gaat om strikt persoonlijke zaken, maar dat de personen niet losstaan van de cultuur waarin ze zijn gesocialiseerd. In den brede zijn diverse elementen van het conflict ook 'geduid' als algemeen herkenbare, en herkende, symbolen van rangordebevestiging en vernedering. Ook de strategie zelf echter lijkt patronen te volgen die traditioneel zijn. We merkten de 'ironische letterlijkheid' op waarmee bijvoorbeeld Elzevier zowel tegenover Boogaert als Punt opereert. In een eerder artikel over theaterconflicten, namelijk die tussen de burgemeesters en de kerkenraad over de *Palamedes* in 1663, is een vergelijkbaar patroon van handelen opgemerkt.⁴³⁾

Het conflict heeft op de organisatie van de Sociëteit van Geïnteresseerden een grote invloed gehad. Uit de houding van Commissarissen als Van Spaan, die nadrukkelijk de repertoirekeuze - zelfs het aanbod - en rolverdeling in handen van 'schouwburg-regenten' wilden houden, kan afgeleid worden dat men de sociëteit feitelijk beschouwde als een genootschap met winstoogmerk, qua bestuursstructuur ook niet radicaal verschillend met die van de Amsterdamse schouwburg. Het conflict leidde in 1780-1781 tot een 'doorstart' van de sociëteit. Het nieuwe contract legde de macht veel duidelijker bij de aandeelhouders en beperkte die van de Commissarissen. De belangrijkste nieuwe bepaling was evenwel dat de schouwburg nooit meer op risico van de sociëteit geëxploiteerd mocht worden. Het genootschap werd een theaterbedrijf. Overbodig te zeggen dat een extreem uitgebreide procedure voor arbitrage bij interne conflicten in het nieuwe contract werd opgenomen. Het hield tot 1851 stand.